

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ОЛІМПІАДА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ–2026

11 КЛАС

Прочитайте уважно уривок з твору М. Коцюбинського «Сміх» і виконайте завдання.

— Варваро! Варваро-о! — почувся з столової роздратований голос пана Чубинського. — Чому досі віконниці не одчинені?

Пані Наталя затримала рукою Варвару і метнулась в столову.

Там стояв напіводягнений чоловік її і жмурихв посліпуваті очі. Він ще не встиг накласти окуляри, погано бачив, і лице його серед білявого волосся здавалось змішаним і пом'ятим.

— Валер'яне, милий, нехай так буде... То я звеліла... Ти знаєш, який сьогодні день. Я тебе сьогодні нікуди не пушу...

— От дурниці. Нехай зараз одчинять віконниці.

— Ах, боже мій... Ну, я тебе прошу... Для мого спокою... для наших дітей...

У пані Наталі виступили на лицях червоні плями.

Пан Валер'ян сердився. Що за вигадки! Однаково нікуди не втечеш! Але в глибині душі він чув, що жінка зробила добре.

Незабаром Варвара внесла самовар. Всі сіли до столу.

В хаті було темно і якомсь чудно. Жовті зайчики світла тремтіли на стінах і на буфеті, вітер рвав віконниці і стукав ними. Діти — хлопчик і дівчинка, — здивовані незвичайною обстановкою, шептались поміж себе, пан Валер'ян роздратовано тарабанив по столі пальцями. Склянка чаю холола перед ним, а він нетерпляче закусував свою біляву ріденьку борідку та дививсь кудись поверх окулярів. Вже кілька днів помічав він якихсь непевних людей, що стежили за ним, куди б він не йшов. По ночах біля вікон бовваніли якісь темні фігури і тислись попід паркани, коли на них звертали увагу. А вчора, проходячи по вулиці, виразно почув позад себе лайку, що напевне відносилась до нього. «Оратор, оратор», — злісно шипів якийсь здоровенний чорний хлоп і блимнув на нього очима, коли він озирнувся. Пан Валер'ян нічого не сказав про те жінці, щоб не турбувати її. І враз промайнуло у нього перед очима ціле море голів... голови, голови й голови... впрілі, загіріті обличчя і тисячі очей, що дивились на нього з туману сизого випару. Він говорив. Якась гаряча хвиля була йому в лице, влітала з віддихом у груди. Слова вилітали з грудей, як хижі птахи, сміливо й влучно. Промова, здається, удалась йому. Йому вдалось так просто й яскраво змалювати протилежність інтересів тих, хто дає роботу, і тих, що мусять її брати, що навіть самому ся річ стала яснішою. І коли йому плескали, він знав, що то б'є в долоні розбуджена свідомість... Так, але що буде сьогодні?.. Чи буде що справді сьогодні?

Чубинський глянув на жінку. Вона сиділа витягнена і прислухалась. На блідому обличчі застиг вираз наляканого птаха.

Ті зачинені вікна справді дратують. Що там за ними, на вулицях, на тих невідомих річках, якими пливе чужий тобі народ, що кожної хвилі ладен розіллятись морем пристрасті та затопити береги?

Раптом щось грюкнуло в віконницю.

Пані Наталя аж підскочила на стільці.

На хвилину всі зааніміли.

№	Завдання	Оцінювання	
1.	<p>Визначте тему уривка і запишіть її одним поширеним реченням.</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	L 0 1 2	L 0 1 2
2.	<p>Спираючись на текст, дайте відповідь на кожне питання одним складним реченням.</p> <p>А. Яку роль відіграє епізод із зачиненими віконницями? Що він символізує?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <p>Б. Чому, на ваш погляд, Валер'ян Чубинський згадав свою вдалу промову?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <p>В. Який настрій передає уривок? У чому це виражається?</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2	L 0 1 2 L 0 1 2 L 0 1 2
3.	<p>Визначте роль художніх засобів у наведеному уривкові. Дайте відповіді окремими реченнями, проаналізувавши три різновиди тропів. Проілюструйте кожен із них прикладами з тексту.</p>		

	<p>1. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>
	<p>2. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>
	<p>3. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p>
<p>4.</p>	<p><i>Визначте і схарактеризуйте в двох реченнях основні різновиди конфліктів в уривку та поясніть їх прояви.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>	<p>L</p> <p>0</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p>

5.	<p>Запишіть словосполучення в орудному та кличному відмінках.</p> <p>Тривожна ніч _____</p> <p>_____.</p> <p>Дитяча мрія _____</p> <p>_____.</p> <p>Розумний чоловік _____</p> <p>_____.</p>	L 0 1 2 3 4 5 6	L 0 1 2 3 4 5 6
6.	<p>Запишіть числа словами.</p> <p>Весною 1891 _____</p> <p>_____ року</p> <p>Михайло Коцюбинський склав екстерном іспит на звання народного вчителя при Вінницькому реальному училищі.</p> <p>Останні десять років життя його серце належало іншій жінці – юній Олександрі Аплаксиній, на час знайомства їй був 21 _____ рік, на 16 _____ років молодша за Коцюбинського. 897 _____</p> <p>_____</p> <p>читачами відзначена творчість М. Коцюбинського за останні роки тільки в одній районній бібліотеці.</p>	L 0 1 2 3 4 5 6	L 0 1 2 3 4 5 6
7.	<p>Запишіть прислівники правильно (разом, окремо або через дефіс).</p> <p>Пліч/о/пліч – _____.</p> <p>Раз/у/раз – _____.</p> <p>Будь/ коли – _____.</p> <p>По/батьківськи – _____.</p> <p>У/двічі – _____.</p>	L 0 1 2 3 4 5	L 0 1 2 3 4 5
8.	<p>Розкрийте значення фразеологізмів, увівши їх у речення:</p> <p>Дамоклів меч. _____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Троянський кінь. _____</p>	L 0 1 2 L 0	L 0 1 2 L 0

		1 2	1 2
	Вавилонське стовпотворіння. _____	L 0 1 2	L 0 1 2
9.	<p>Відредагуйте речення, спираючись на зміст уривка.</p> <p>1. Прокинувшись у сім годин, віконниці ще були зачинені.</p> <p>2. Ми рішили піти на виставу шкільного театру, і я рахую, що це правильне рішення.</p>	L 0 1 2 L 0 1 2	L 0 1 2 L 0 1 2
10.	<p>Вставте, де потрібно, пропущені розділові знаки.</p> <p>У родині все підпорядковувалося батькові – Михайлові Коцюбинському. Коли він працював над новим твором у своєму чернігівському будинку його дружині Вірі Устимівні варто було лише підняти догори палець і сказати дітям Тихо, тато працює, так відразу ж у будинку ставала повна тиша. Мабуть мало хто знає, що в родині і мама і дружина завжди називали його Мусею. Не Михайликом Мишком, а саме Мусею. В садочку Віра насипала канапку із землі яку обсадила зеленим моріжком. Там любив приймати сонячні ванни Михайло Коцюбинський. А коли ставало прохолодніше – восени та навесні застилав цей диванчик пледом та читав на ньому свіжу пресу. В кінці центральної алеї, що розділяє садок на дві частини Віра Устимівна посадила бузкову альтанку. Там любив відпочивати її коханий чоловік набиратися натхнення.</p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
11.	<p>Спираючись на текст твору М. Коцюбинського і висловлюючи власну думку, складіть есе (8 – 10 речень) на тему: «Страх перед суспільством чи відповідальність перед ним: що визначає поведінку героя?». У творі використайте відокремлені означення та обставини (по 1 варіанту),</p>	L 0 1	L 0 1

[illegible]

<p>зробити життя інших людей красивіше і шляхетніше», – стверджував Альберт Ейнштейн. Розкрийте своє розуміння цих слів у вигляді твору-роздуму, наведіть приклади з літератури. На користь Ваших роздумів наведіть три аргументи (10 -12 речень).</p>		

2. _____